

Structural Analysis of Key Drivers Shaping the Future of Sustainable Coastal Tourism: A Case Study of Salmanshahr

Ramzan Karimi¹, Abbas Arghan², Saeed Kamyabi³

1. PhD student in Geography and Urban Planning, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran. Email: ramzan.k44@gmail.com

2. Professor, Department of Geography, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran. Email: abbas.arghan@yahoo.com

3. Professor, Department of Geography and Urban Planning, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran. Email: kamyabi23@gmail.com

ARTICLE INFO

Article type:
Research Paper

Article history:

Received: November 11, 2025

Revised: January 27, 2026

Accepted: June 16, 2026

Published: June 16, 2026

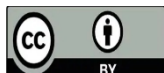
Keywords:

Sustainable coastal
tourism strategic drivers
tourism futurology
Salman Shahr city

Abstract

Coastal tourism, as one of the most significant forms of tourism, plays a considerable role in the economic, social, and spatial development of coastal areas. This type of tourism is based on the utilization of natural resources such as sandy beaches, clear marine waters, and natural landscapes, and encompasses a wide range of recreational and leisure activities. Furthermore, the provision of diverse products and services, including tourist accommodation, catering services, food product offerings, and the formation of second homes, constitutes part of its functions, which can effectively contribute to economic prosperity and local development. In this regard, the present study aims to investigate the factors and structures affecting the development of coastal tourism in the city of Salmanshahr. This research is applied in terms of its objective and descriptive-analytical in nature. The statistical population of the study comprises the native residents of Salmanshahr, relevant officials, and tourists. The required data were collected through questionnaires and analyzed using SPSS software, along with t-tests and regression analysis. The results of the Pearson correlation test in examining the four main hypotheses of the study indicate that there is a significant relationship between all the investigated structures and the growth and development of coastal tourism. According to the respondents' viewpoints, among the various dimensions of coastal tourism, the socio-cultural structure, with a mean of 3.75, plays the most significant role in the sustainable development of coastal tourism. Following that, the economic structure, with a mean of 3.25, ranks second, while the institutional structure, with a mean of 1.84, and the environmental structure, with a mean of 1.16, rank third and fourth in terms of importance, respectively. These results indicate that the status of sustainable coastal tourism in the study area faces challenges, particularly in environmental and institutional dimensions. Additionally, the results of structural analysis using Mircmac software reveal that the human environment structure, compared to the natural environment and economic structures, has the greatest impact on the future development of coastal tourism in Salmanshahr, and this influence is exerted both directly and indirectly. Overall, it can be concluded that tourism in Salmanshahr is the result of the interaction of social and institutional structural factors within the context of the region's natural and environmental conditions.

How to cite: Karimi, R, Arghan, A and Kamyabi, S. (2026). Structural Analysis of Key Drivers Shaping the Future of Sustainable Coastal Tourism: A Case Study of Salmanshahr. *Geography and Regional Planning*, 16(63).409-434. <https://doi.org/10.22034/jgeoq.2026.266554.2890>

© Author(s) retain the copyright and full publishing rights
DOI: <https://doi.org/10.22034/jgeoq.2026.266554.2890>

Publisher: Qeshm Institute of Higher Education

Introduction

Coastal tourism, despite its significant potential for economic growth and local development in Salmanshahr—a city endowed with unique natural assets including sandy beaches, the Caspian Sea coastline, and proximity to forested mountain slopes—faces substantial challenges in achieving sustainable development. The existing situation reveals critical deficiencies in environmental management, institutional coordination, and infrastructure quality, which collectively undermine the region's tourism competitiveness and long-term viability. While previous studies have examined various aspects of coastal tourism, there remains a notable research gap in systematically identifying and analyzing the key driving forces (pre-drivers) that shape the future of sustainable coastal tourism in this specific context. The absence of comprehensive foresight-based planning has resulted in uncoordinated development, environmental degradation, and suboptimal utilization of tourism capacities. This research addresses this gap by employing structural analysis to identify strategic pre-drivers affecting sustainable coastal tourism development, examining the interplay between socio-cultural, economic, institutional, and environmental structures, and providing evidence-based recommendations for policymakers to guide future planning toward a more resilient and sustainable tourism system in Salmanshahr.

Methodology

This applied, descriptive-analytical research collected data via questionnaires from residents, officials, and tourists in Salmanshahr. Data analysis employed SPSS (t-tests, regression, Pearson correlation) and structural analysis using MICMAC software to examine direct/indirect impacts among socio-cultural, economic, institutional, and environmental structures affecting sustainable coastal tourism development.

Results and Discussion

The Pearson correlation test confirmed significant relationships between all four

investigated structures and coastal tourism development in Salmanshahr. According to respondents' viewpoints, the socio-cultural structure ranked first with a mean of 3.75, followed by the economic structure (3.25), institutional structure (1.84), and environmental structure (1.16), indicating that sustainable coastal tourism faces considerable challenges, particularly in environmental and institutional dimensions. Structural analysis using MICMAC software revealed that the human environment structure exerts the greatest influence on the future of coastal tourism development compared to natural environment and economic structures, with this influence being exerted both directly and indirectly. Within the socio-cultural dimension, historical-social factors including tourism culture background, local traditions and customs, and cultural-religious values demonstrated the highest impact. Economic analysis identified budget allocations, land and housing markets, investment levels, and citizen income as key influential variables, while agricultural economy and tourism market demand emerged as more dependent factors. Environmental structure analysis showed that natural resource degradation, water scarcity, and biodiversity loss most significantly affect tourism development. Institutional analysis highlighted internal institutional relations, legal-institutional frameworks, and coordination between formal and informal institutions as primary influential factors, with transparency, accountability, and institutional activity levels being more dependent. Overall, the results demonstrate that tourism in Salmanshahr results from the interaction of social and institutional structural factors within the region's natural and environmental context.

Conclusion

This study concludes that sustainable coastal tourism development in Salmanshahr is fundamentally shaped by the interplay of socio-cultural, institutional, economic, and environmental structures, with socio-cultural factors emerging as the most dominant driving force. The findings reveal that while the region possesses considerable natural and cultural tourism assets, current development faces serious challenges, particularly in environmental sustainability and institutional

effectiveness, as evidenced by the low mean scores for environmental (1.16) and institutional (1.84) structures. The structural analysis confirms that tourism in Salmanshahr is not merely a product of natural attractions but results from complex interactions among human-environmental factors, institutional coordination, and socio-cultural dynamics. The human environment structure exerts the greatest direct and indirect influence on future tourism trajectories, underscoring the critical importance of community engagement, cultural preservation, and social capacity-building in any sustainable development strategy. Furthermore, the research demonstrates that addressing institutional weaknesses—including internal institutional relations, legal frameworks, and inter-

Ethical considerations

Following the principles of research ethics

The authors have observed the principles of ethics in conducting and publishing this scientific research, and this is confirmed by all of them.

Data Availability Statement

Data available on request from the authors.

Acknowledgements

First author: Preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data, analysis and interpretation of information and results, preparing a draft of the article.

Second author: Preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data, analysis and interpretation

organizational coordination—is essential for unlocking the region's tourism potential. Environmental degradation, water scarcity, and natural resource depletion pose significant threats that require immediate attention through integrated management approaches. Ultimately, achieving sustainable coastal tourism in Salmanshahr necessitates a holistic, foresight-based planning approach that simultaneously strengthens institutional capacity, protects environmental assets, leverages socio-cultural strengths, and promotes economic diversification. Without such integrated strategies, the region risks undermining its long-term tourism viability and losing its competitive advantage as a premier coastal destination in northern Iran.

of information and results, preparing a draft of the article.

Third author: Preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data, analysis and interpretation of information and results, preparing a draft of the article.

Ethical Considerations

The authors affirm that they have adhered to ethical research practices, avoiding plagiarism, misconduct, data fabrication or falsification, and have provided their consent for this article's publication.

Funding

This research was conducted without any financial support from Payam Noor University.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest

تحلیل ساختاری پیشران‌های کلیدی شکل‌دهنده آینده گردشگری ساحلی پایدار مطالعه موردی سلمان شهر

رمضان کریمی^۱، عباس ارغان^۲، سعید کامیابی^۳

۱. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران. رایانامه: ramzan.k44@gmail.com

۲. نویسنده مسئول. استاد گروه جغرافیا، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران. رایانامه: abbas.arghan@yahoo.com

۳. استاد گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران. رایانامه: kamyabi23@gmail.com

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>گردشگری ساحلی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اشکال گردشگری، نقش قابل توجهی در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فضایی مناطق ساحلی ایفا می‌کند. این نوع گردشگری مبتنی بر بهره‌برداری از منابع طبیعی نظیر سواحل ماسه‌ای، آب‌های دریایی شفاف و چشم‌اندازهای طبیعی بوده و مجموعه‌ای گسترده از فعالیت‌های تفریحی و اوقات فراغت را در بر می‌گیرد. افزون بر این، عرضه محصولات و خدمات متنوعی همچون اسکان گردشگران، خدمات پذیرایی، عرضه محصولات غذایی و شکل‌گیری خانه‌های دوم نیز بخشی از کارکردهای آن به شمار می‌آید که می‌تواند در رونق اقتصادی و توسعه محلی نقش مؤثری داشته باشد. در همین راستا، پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل و ساختارهای مؤثر بر توسعه گردشگری ساحلی در شهر سلمان شهر انجام شده است. این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت، توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش را ساکنان بومی شهر سلمان شهر، مسئولان مرتبط و گردشگران تشکیل می‌دهند. داده‌های مورد نیاز از طریق پرسشنامه گردآوری شده و برای تحلیل آن‌ها از نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های آماری t و رگرسیون استفاده شده است. نتایج آزمون پیرسون در بررسی چهار فرضیه اصلی پژوهش نشان می‌دهد که میان تمامی ساختارهای مورد بررسی و رشد و توسعه گردشگری ساحلی رابطه‌ای معنادار وجود دارد. بر اساس دیدگاه پاسخ‌دهندگان، در میان ابعاد مختلف گردشگری ساحلی، ساختار اجتماعی-فرهنگی با میانگین ۳.۷۵ بیشترین نقش را در توسعه پایدار گردشگری ساحلی ایفا می‌کند. پس از آن، ساختار اقتصادی با میانگین ۳.۲۵ در رتبه دوم قرار دارد و ساختار نهادی با میانگین ۱.۸۴ و ساختار محیطی با میانگین ۱.۱۶ به ترتیب در رتبه‌های سوم و چهارم اهمیت قرار می‌گیرند. این نتایج بیانگر آن است که وضعیت گردشگری ساحلی پایدار در منطقه مورد مطالعه، به‌ویژه در ابعاد محیطی و نهادی، با چالش‌هایی مواجه است. همچنین نتایج تحلیل ساختاری با استفاده از نرم‌افزار Mimax نشان می‌دهد که ساختار محیط انسانی در مقایسه با ساختارهای محیط طبیعی و اقتصادی بیشترین تأثیر را بر آینده توسعه گردشگری ساحلی شهر سلمان شهر دارد و این تأثیرگذاری به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم اعمال می‌شود. در مجموع می‌توان نتیجه گرفت که گردشگری در سلمان شهر حاصل برهم‌کنش عوامل ساختاری اجتماعی و نهادی در بستر شرایط طبیعی و محیطی منطقه است.</p>	<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۸/۲۰</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۱۱/۰۶</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۳/۲۶</p> <p>تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۳/۲۶</p> <p>کلیدواژه‌ها: گردشگری ساحلی پایدار پیشران‌های راهبردی آینده پژوهی گردشگری شهر سلمان شهر</p>

استناد: کریمی، رمضان، ارغان، عباس و کامیابی، سعید. (۱۴۰۵). تحلیل ساختاری پیشران‌های کلیدی شکل‌دهنده آینده گردشگری ساحلی پایدار مطالعه موردی سلمان شهر. *جغرافیا و برنامه ریزی منطقه‌ای*، ۱۶(۶۳): ۴۰۹-۴۳۴. DOI:10.22034/jgeoq.2026.266554.2890

مقدمه

افزایش آگاهی جوامع نسبت به نقش گردشگری در ایجاد درآمدهای ارزی قابل توجه، سبب شده است که این فعالیت فراتر از یک فعالیت تفریحی صرف، به عنوان یکی از بخش‌های مهم اقتصادی در نظر گرفته شود. (پورنگ و همکاران: ۲۰۲۲) گردشگری، به‌ویژه در دهه‌های اخیر، با دربرگرفتن ابعاد گوناگون اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، جایگاه یک صنعت پویا و تأثیرگذار را در بسیاری از کشورها به دست آورده است. به همین دلیل، بسیاری از کشورها آن را به‌عنوان یکی از منابع اصلی درآمد، ایجاد اشتغال، رشد اقتصادی و توسعه زیرساخت‌ها مورد توجه قرار داده‌اند. (شیخ میلانی و همکاران: ۲۰۲۱) تحقق چنین توسعه‌ای مستلزم برنامه‌ریزی هدفمند و مبتنی بر نگرش‌های نوین توسعه است؛ نگرشی که ضمن بهره‌گیری از تفکر پیشران، بر ارتقای کیفیت زندگی انسانی تمرکز داشته و با استفاده از فناوری‌ها و نوآوری‌های روز در ابعاد سخت‌افزاری و نرم‌افزاری دنبال می‌شود. (مولایی: ۲۰۱۹) در ایران نیز برنامه‌ریزی گردشگری همسو با رویکردهای نوین جهانی در حال گسترش است. بررسی و آسیب‌شناسی این روند در مناطقی که گردشگری در آن‌ها از جایگاه تثبیت‌شده‌ای برخوردار است، مانند استان‌های شمالی کشور، فارس، اصفهان و یزد، نشان می‌دهد که توسعه گردشگری در کنار مزایای اقتصادی و توسعه‌ای، می‌تواند پیامدهای اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی قابل توجهی نیز به همراه داشته باشد. (جلیلیان و همکاران: ۲۰۲۲) از این رو، در کنار تأکید بر نقش گردشگری به‌عنوان یکی از راهبردهای مهم توسعه اقتصادی مناطق، توجه به اصول پایداری و اتخاذ تدابیر مناسب برای کاهش پیامدهای منفی و تقویت مزایای آن امری ضروری به شمار می‌آید. (زیر دست، درس‌خوان: ۲۰۲۱) در این میان، آینده‌پژوهی به‌عنوان رویکردی علمی می‌تواند نقش مهمی در هدایت و بهبود روند توسعه صنعت گردشگری ایفا کند. با ورود به هزاره جدید، صنعت گردشگری نیز وارد مرحله‌ای نوین شده است و انتظار می‌رود با وجود چالش‌های پیش‌رو، نقش آن در نظام اقتصادی جهانی بیش از پیش تقویت شود. در چنین شرایطی، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان ناگزیرند به‌صورت مستمر روندها، تحولات و عوامل اثرگذار بر آینده این صنعت را شناسایی و تحلیل کنند تا بتوانند در مواجهه با تغییرات سریع جهانی، رویکردی فعالانه اتخاذ کرده و زمینه‌ساز توسعه‌ای پایدار و فراگیر شوند. (تقوایی و همکاران: ۲۰۲۱) برنامه‌ریزی شهری و آینده‌پژوهی هر دو ماهیتی آینده‌نگر دارند و با هدف پیش‌بینی و هدایت تحولات آتی به کار گرفته می‌شوند. (صفایی پور، فدایی: ۲۰۲۳) در این چارچوب، آینده‌نگری به‌عنوان فرایندی نظام‌مند برای شناسایی روندها، عدم قطعیت‌ها و پیشران‌های کلیدی توسعه مطرح می‌شود. (سیفی پور: ۲۰۲۱) رویکرد آینده‌نگاری با تأکید بر شناسایی عوامل اصلی و پیشران‌های مؤثر، امکان مدیریت عدم قطعیت‌ها و طراحی مسیرهای مطلوب توسعه را فراهم می‌سازد. (کلدی و همکاران: ۲۰۲۲) در این میان، صنعت گردشگری به‌عنوان یکی از مهم‌ترین صنایع پایدار و سازگار با محیط‌زیست شناخته می‌شود؛ صنعتی که با تکیه بر ظرفیت‌های اقلیمی، طبیعی، تاریخی و فرهنگی مناطق، و با رویکرد بهره‌برداری مسئولانه از منابع، می‌تواند نقش مهمی در دستیابی به توسعه پایدار ایفا می‌کند. (یوسفی و همکاران: ۲۰۲۳).

مبانی نظری

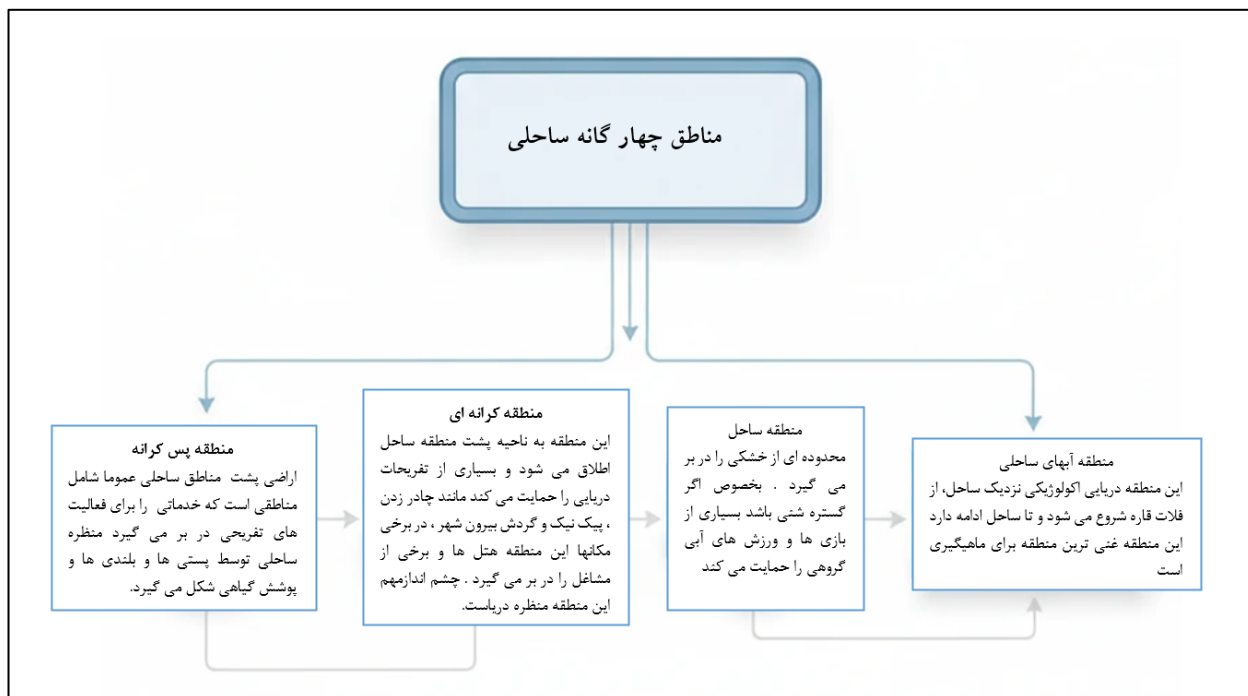
در سال‌های اخیر، مفهوم گردشگری پایدار به‌عنوان یکی از رویکردهای مهم در مطالعات گردشگری، مورد توجه گسترده پژوهشگران و برنامه‌ریزان قرار گرفته است. با این حال، تلفیق رویکرد آینده‌نگاری یا آینده‌پژوهی با بررسی توسعه گردشگری، به‌ویژه در چارچوب پایداری، هنوز به‌صورت منسجم و نظام‌مند کمتر مورد مطالعه قرار گرفته است. در عین حال، بررسی‌های میدانی در مناطقی که از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های برجسته گردشگری برخوردارند اما در پژوهش‌های علمی کمتر مورد توجه واقع شده‌اند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در این میان، شهر ساحلی سلمان‌شهر به‌دلیل برخورداری از جاذبه‌های طبیعی و گردشگری قابل توجه، می‌تواند به‌عنوان یکی از مناطق مستعد برای مطالعه در حوزه توسعه گردشگری ساحلی پایدار مورد بررسی قرار گیرد.

بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف بررسی و ارزیابی دیدگاه‌ها و نظرات گردشگران و همچنین شناسایی عوامل مؤثر بر میزان رضایت‌مندی آنان از سفر به شهر ساحلی سلمان‌شهر انجام شده است. در این راستا، داده‌های تحقیق از طریق پرسشنامه گردآوری و برای تحلیل آن‌ها از روش تحلیل عاملی استفاده شده است. در این روش، متغیرها و گویه‌های پرسشنامه که هر یک

بیانگر ابعاد مختلف تجربه گردشگران بودند، بر اساس میزان همبستگی و سهم آن‌ها در تبیین واریانس داده‌ها، در قالب مؤلفه‌های اصلی طبقه‌بندی شدند.

نتایج تحلیل عاملی نشان داد که مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر تجربه و رضایت گردشگران را می‌توان در چهار مؤلفه اصلی دسته‌بندی کرد. این مؤلفه‌ها شامل «کیفیت خدمات»، «امکانات زیرساختی»، «کیفیت رفتار جامعه میزبان» و «کیفیت محیطی» هستند. هر یک از این عوامل نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری تجربه گردشگران و در نهایت در جذب و تداوم حضور آنان در مقصد گردشگری ایفا می‌کنند. به‌ویژه کیفیت خدمات و زیرساخت‌های گردشگری از جمله مؤلفه‌هایی هستند که می‌توانند زمینه‌ساز ارتقای سطح رضایت گردشگران و افزایش رقابت‌پذیری مقصدهای گردشگری شوند. از سوی دیگر، نحوه تعامل و رفتار جامعه میزبان با گردشگران و همچنین کیفیت محیطی مقصد، از عوامل مهم در تقویت تصویر ذهنی مثبت گردشگران و پایداری فعالیت‌های گردشگری به شمار می‌آیند.

در مجموع، نتایج این بخش نشان می‌دهد که توجه همزمان به این چهار مؤلفه می‌تواند نقش مهمی در تقویت پایداری اقتصادی و اجتماعی گردشگری ساحلی و افزایش جذابیت مقصد برای گردشگران ایفا کند. در ادامه، عناصر اصلی صنعت گردشگری و زیرشاخص‌های مرتبط با آن‌ها در جدول شماره (۱) ارائه شده است.

شکل ۱. چهار منطقه گردشگری در ساحل (Ketchum, 1987: 87-127)

جدول ۱: عناصر صنعت گردشگری

عناصر	زیر شاخص‌ها
۱- منابع گردشگری	- منابع طبیعی - منابع انسانی
۲- زیرساخت‌های گردشگری	- داه‌ها و محورهای ارتباطی - تسهیلات اجتماعی - تسهیلات زیربنایی - امکانات ارتباط راه دور
۳- تسهیلات پذیرایی از مهمانان	- هتل‌ها، مهمانپذیرها

۴- تسهیلات سرگرمی و ورزش	- خوراکی و نوشیدنی
۵- خدمات واسطه‌ای گردشگری	- امکانات تفریحی و فرهنگی - امکانات ورزشی
	- سفرگذاری ها - دفاتر تبلیغاتی - دفاتر اطلاع رسانی - بنگاه‌های کرایه اتومبیل - راهنماها

مأخذ: (کاظمی، ۱۳۸۷، ۶۷)

تعریف مفاهیم

پیشران

عوامل تأثیرگذار بر روندها و رویدادها و اقدام‌ها و تصاویر که ممکن است آینده‌های متمایزی پدید آورند (لغتنامه).

استراتژی

استراتژی یکی از ابزارهای مهم در موفقیت کسب‌وکارهاست. استراتژی اهداف، منابع و مسیر درست برای رسیدن به موفقیت را به شما عرضه می‌کند. نکته مهم‌تر این است که به هر حال تعیین استراتژی و پیاده‌سازی آن نقش مهمی در تسهیل فعالیت‌های کسب‌وکار و موفقیت سازمان‌ها دارد (رضایی و همکاران: ۲۰۲۳)

آینده نگاری

بسیاری از آینده‌اندیشان، آینده نگاری را بخشی از آینده‌اندیشی یا آینده‌پژوهی می‌دانند. نزدیکی و شباهت میان روش‌های مورد استفاده در آینده نگاری و آینده‌اندیشی باعث می‌شود تا این دو دارای ریشه‌های یکسان و در یک حوزه دیده شوند (Farhāt, H. N. (2019)

برنامه ریزی

فرایند تفکر در رابطه با فعالیت‌های لازم برای رسیدن به هدف مطلوب است. برنامه‌ریزی اولین و مهم‌ترین فعالیت لازم برای دستیابی به نتایج مطلوب است. بسته به فعالیت‌ها، هر برنامه می‌تواند که بلندمدت، میان‌مدت یا کوتاه‌مدت باشد. (نویسن تقوی و همکاران: ۲۰۲۲)

توریسم

بر اساس گفته مکینتاژ و گولدنر^۱، توریسم جمعی از پدیده‌ها و روابط ناشی شده از روابط متقابل گردشگران، تامین‌کنندگان تجاری، حکومت‌ها و جوامع میزبان در فرآیند جذب و میزبانی گردشگران و توریست‌هاست (Goldener, 1986).

توسعه پایدار گردشگری

توسعه پایدار گردشگری رهیافت جدیدی نسبت به رویکرد گردشگری پایدار محسوب می‌گردد که از سال ۱۹۹۲ (بعد از کنفرانس ریو) و طی موج سوم توسعه گردشگری مطرح شد. در این رهیافت اصول اساسی توسعه و توسعه پایدار بیش از خود گردشگری و اجزا آن مدنظر قرار گرفته است چرا که در رهیافت توسعه گردشگری پایدار، گردشگری به مثابه چرخه‌ای برای توسعه پایدار قلمداد می‌شود. (شیبانی نیا و همکاران: ۲۰۲۱)

پیشینه ی پژوهش

¹ Macinthag and Goldener

پژوهش‌های بسیاری در این خصوص صورت گرفته است اما با توجه به هدف پژوهش حاضر که استفاده از شاخص‌های مرتبط در تبیین پیشران‌های گردشگری ساحلی است. مد نظر قرار گرفته شده که می‌توان به برخی از آنها اشاره کرد.

جدول شماره ۱) پیشینه داخلی و خارجی پژوهش

محققان	سال	عنوان	نتایج
خواره و همکاران	۱۴۰۰	طراحی الگوی توسعه منابع انسانیدر صنعت گردشگری سواحل مکران با نظریه داده بنیاد	نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده نشان داد مقوله توانمندسازی نیروی انسانی، ارتقا مهارت آموزی، افزایش سطح رضایتمندی، بهبود کیفیت جامعه میزبان، گسترش مبادلات فرهنگی بین گردشگرانو افراد بومی و حفظ هویت فرهنگی و ... در سواحل مکران است
جلیلیان و همکاران	۱۴۰۰	شبیه سازی تغییرات آب و هوایی بر گردشگری	این تحقیق یک اتصال ابتکاری از سیستم محیط زیست انسانی در مدل ساحلی مبتنی بر عوامل موثر را ارائه می دهد و در جهانگردی ساحلی کوراسائو اعمال می شود
بهاران و همکاران	۱۳۹۰	جهانگردی ساحلی، تقسیم بازار و مناظر متناقض	به این نتیجه می رسد که اتخاذ رویکردهای تجربی و گفتگوی بیشتر برای تقسیم بازار، دیدگاه‌های گردشگران و جوامع را از راه‌های سازگار شناسایی می کند و فرصت‌هایی را برای اشکال بیشتر و محلی در دسترس رشد آبی نشان می دهد.
یغفوری و همکاران	۱۳۹۹	تدوین سناریوهای مؤثر بر توسعه گردشگری با رویکرد آینده‌نگاری مطالعه‌موردی: استان کهگیلویه و بویراحمد،	در این تحقیق ۴۰ عامل اساسی بررسی، ۱۲ عامل تاثیرگذار معرفی و ۵ سناریوی اصلی معرفی که همه ی سناریوها از مطلوبیت کافی برخوردار بودند و نشان از آینده مطلوب گردشگری منطقه را داشتند.
ظاهری و همکاران	۱۳۹۹	تدوین پیشران‌های محلی توسعه روستایی با استفاده از روش آینده پژوهی مطالعه موردی: سکونتگاه‌های روستایی شهرستان بناب	براساس این پژوهش پیشران‌های کلیدی شامل قیمت محصولات و حذف دلال و واسطه‌ها، قطع اثر پذیری روستاها از تحریم‌ها، گرانی و رکود شناسایی و متناسب با این پیشران‌ها پیشنهادهای در راستای توسعه گردشگری روستایی ارائه شده است.
سرایبی و همکاران	۱۴۰۰	شناسایی پیشران‌های کلیدی مؤثر در گردشگری پایدار و تدوین مطلوبترین سناریو (مورد پژوهی: شهر تاریخی میبد)،	به این نتیجه رسیدند که که از ۱۴ عامل اصلی، ۵ پیشران حیاتی برای توسعه گردشگری بوده که ۸۲ درصد مطلوبیت داشته اند و سناریوی میبد طلایی پیشنهاد شده است.
عزت پناه	۱۴۰۰	تبیین نیروهای پیشران مؤثر بر آینده توسعه صنعت گردشگری در شهرهای مرزی مطالعه موردی: بانه شهر	در این تحقیق ۵۰ عامل اصلی بررسی و ۱۰ پیشران کلیدی شامل تصویب و اجرای منطقه آزاد و رونق سرمایه گذاری خصوصی و خارجی شناسایی و معرفی شدند.

<p>به بررسی استراتژیک عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری در ۶ گروه پرداختند و به این نتیجه رسیدن که شیوه حاکمیت، سیاست‌های مدیریتی، هماهنگی نهادی، بازاریابی گردشگری و تبلیغات گردشگری به عنوان عوامل کلیدی معرفی هستند</p>	<p>عوامل استراتژیک مؤثر بر توسعه اکوتوریسم در منطقه کدونگ امبو^۱ کشور اندونزی با استفاده از نرم افزار میک مک</p>	۲۰۲۲	Heshmati, M
<p>یک رویکرد مشارکتی برای تلفیق دیدگاه‌های ذینفعان مختلف در جزایر گالاپاگوس و ایجاد نمایشی قابل فهم گرافیکی از اثرات گردشگری و رشد جمعیت مسکونی استفاده شده است. هر زیر سیستم از طریق فرضیه‌ها شامل سه سناریو رشد گردشگری است که با گسترش جمعیت‌های مختلف جمعیت ارتباط دارد</p>	<p>یک سیستم پشتیبانی تصمیم‌گیری مبتنی بر مدل دینامیکی سیستم طراحی شده برای بررسی مدیریت گردشگری در جزایر گالاپاگوس</p>	۲۰۲۲	Burbano, D. V., Valdivieso
<p>ارتباط بین برنامه ریزی سالانه و آینده نگاری، نقش آن به عنوان یک ابزار برنامه ریزی کسب و کار به طور کلی، و استفاده از آن در گردشگری برای برنامه ریزی و حمایت از مقصد را مورد بررسی قرار داده اند. در این پژوهش به نقش سناریو ردازی در برنامه ریزی پایدار زیست محیطی برای توسعه گردشگری پرداخته شده است</p>	<p>توسعه برنامه ریزی سناریو برای گردشگری پایدار (از ۱۹۷۰ تا امروز)</p>	۲۰۲۲	Seyitoğlu, F.,). & Costa, C

منبع: یافته‌های تحقیق -۱۴۰۴

مواد و روش پژوهش

گردآوری داده‌ها یکی از مهم‌ترین مراحل در فرایند انجام پژوهش‌های علمی محسوب می‌شود؛ به گونه‌ای که دقت و نظم در این مرحله، نقش تعیین‌کننده‌ای در صحت تحلیل‌ها و اعتبار نتایج پژوهش دارد. بر این اساس، در پژوهش حاضر تلاش شده است داده‌های موردنیاز با بهره‌گیری از روش‌های علمی و منابع معتبر گردآوری و تحلیل شوند.

در مرحله نخست، به منظور تبیین مبانی نظری و شناسایی متغیرهای مرتبط با موضوع پژوهش، از روش مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای استفاده شد. در این بخش، اطلاعات موردنیاز از طریق بررسی منابع معتبر فارسی و انگلیسی شامل کتاب‌ها، مقالات علمی-پژوهشی، پایان‌نامه‌ها و سایر منابع علمی مرتبط گردآوری گردید. همچنین برای تکمیل داده‌های موردنیاز پژوهش، از روش میدانی و مشاهده مستقیم بهره گرفته شد تا اطلاعات دقیق‌تری از وضعیت موجود به دست آید.

پس از گردآوری داده‌ها، اطلاعات استخراج شده با استفاده از روش فیش برداری سازماندهی و طبقه‌بندی شد. در ادامه، داده‌های حاصل برای انجام تحلیل‌های آماری وارد نرم‌افزار SPSS گردید و با بهره‌گیری از آزمون‌های آماری مناسب، روابط میان متغیرهای پژوهش مورد بررسی قرار گرفت. علاوه بر این، به منظور شناسایی پیشران‌های کلیدی و تحلیل میزان اثرگذاری و اثرپذیری متغیرها در سیستم مورد مطالعه، از روش تحلیل ساختاری با استفاده از نرم‌افزار MICMAC بهره گرفته شد. این روش امکان بررسی روابط متقابل میان متغیرها و تعیین نقش آن‌ها در شکل‌دهی آینده سیستم مورد بررسی را فراهم می‌کند.

محدوده مورد مطالعه

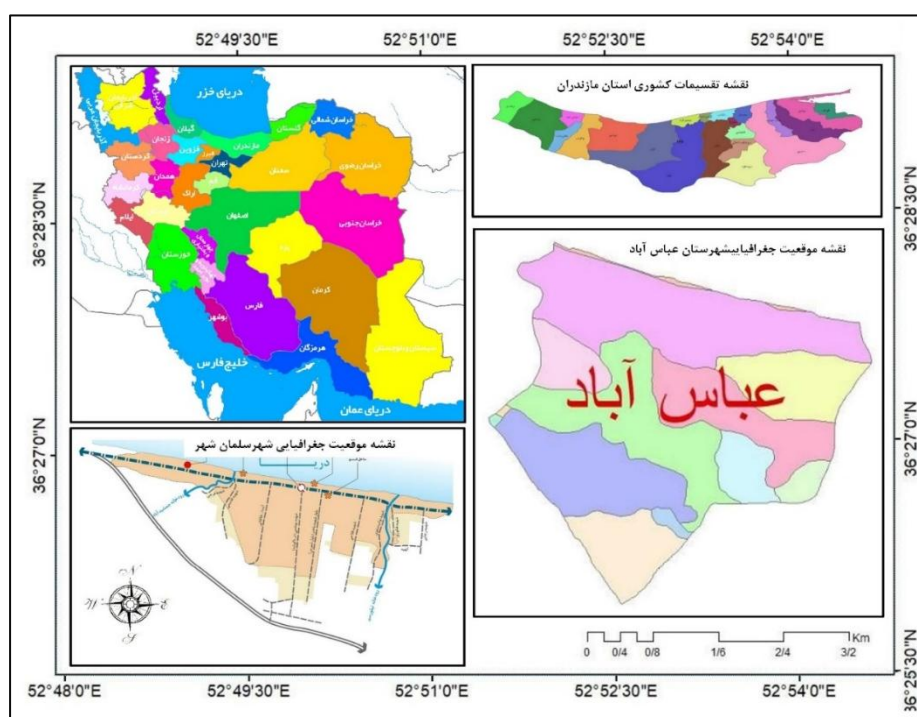
محدوده مورد مطالعه در این پژوهش، شهر سلمان شهر (با نام پیشین متل قو) در استان مازندران است. این شهر در شهرستان عباس‌آباد و در بخش سلمان شهر واقع شده و در فاصله حدود ۸ کیلومتری شرق شهر عباس‌آباد و ۵ کیلومتری غرب شهر کلارآباد

¹ Kedung Ombo

قرار دارد. سلمان شهر در مسیر ارتباطی چالوس-تنکابن واقع شده و به دلیل موقعیت جغرافیایی خاص خود، یکی از مقاصد مهم گردشگری در نوار ساحلی دریای خزر به شمار می‌آید. مساحت این شهر حدود ۷۵۰ هکتار بوده و بر اساس آمارهای موجود، جمعیت آن حدود ۹۶۵۶ نفر گزارش شده است.

قرارگیری در مجاورت دریای خزر و برخورداری از سواحل ماسه‌ای مناسب در بخش‌های شمالی شهر، در کنار وجود ارتفاعات جنگلی و بیابانی رشته‌کوه البرز در بخش‌های جنوبی، از مهم‌ترین ویژگی‌های طبیعی و محیطی سلمان شهر محسوب می‌شود. همچنین فاصله اندک میان ساحل دریا و دامنه‌های کوهستانی، همراه با وجود جاذبه‌های طبیعی شاخصی همچون غار دانیال در نزدیکی این شهر، بر جذابیت‌های گردشگری منطقه افزوده است.

به دلیل همین ظرفیت‌های طبیعی و تفرجگاهی، سلمان شهر در ایام تعطیلات و فصول گردشگری با افزایش چشمگیر جمعیت مواجه می‌شود، به گونه‌ای که جمعیت آن در برخی ایام به حدود ۲۰۰ هزار نفر نیز می‌رسد. این شرایط بیانگر نقش برجسته این شهر به عنوان یک مقصد گردشگری ساحلی در شمال کشور است. از این رو، با توجه به قابلیت‌های گردشگری، ویژگی‌های زیست محیطی و فشارهای ناشی از حضور گردشگران، تدوین الگوها و راهبردهای مناسب برای توسعه پایدار گردشگری ساحلی و آینده‌پژوهی این منطقه، به‌ویژه در ارتباط با پیامدهای اقتصادی و محیطی آن، امری ضروری به نظر می‌رسد.

شکل شماره (۲) نقشه محدوده مورد مطالعه، منبع یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

بحث و یافته‌های پژوهش

در این بخش، یافته‌های پژوهش بر اساس دو مرحله اصلی تحلیل داده‌ها ارائه می‌شود. مرحله نخست شامل تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS است. در این مرحله، از آزمون‌های آماری مناسب همچون آزمون t تک‌نمونه‌ای و رگرسیون استفاده شد تا میزان تأثیر و معناداری متغیرهای پژوهش بر توسعه گردشگری ساحلی پایدار مورد ارزیابی قرار گیرد. نتایج این تحلیل‌ها، تصویری روشن از وضعیت موجود و چگونگی نقش‌آفرینی هر یک از ساختارهای اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی، نهادی و محیطی در شرایط کنونی منطقه ارائه می‌دهد.

در مرحله دوم، برای تحلیل عمیق‌تر روابط میان متغیرها و شناسایی پیشران‌های کلیدی مؤثر بر آینده گردشگری ساحلی، از روش تحلیل ساختاری در قالب نرم‌افزار MICMAC استفاده شد. این روش با بررسی شدت تأثیر و تأثیرپذیری متغیرها، امکان طبقه‌بندی

آن‌ها و استخراج ساختارهای راهبردی سیستم را فراهم کرد. خروجی این تحلیل، شامل تعیین متغیرهای اثرگذار، اثرپذیر، دوسویه و مستقل، و همچنین شناسایی عناصر کلیدی شکل‌دهنده آینده گردشگری ساحلی پایدار در سلمان شهر است. در ادامه، نتایج هر دو مرحله در قالب جدول‌ها و نمودارهای تفسیری ارائه شده است تا روند تحلیل و استنتاج یافته‌ها به شکلی دقیق، روشن و قابل ارزیابی برای پژوهشگران و داوران علمی قابل پیگیری باشد.

آمار توصیفی

جدول ۲: تعیین سهم ابعاد اجتماعی، اقتصادی، محیطی و نهادی

رتبه	درصد	میانگین	ابعاد پایداری	
۱	۲۸.۵	۳.۸۷	اقتصادی	گردشگران
۲	۲۵.۶	۳.۴۸	اجتماعی - فرهنگی	
۴	۲۲.۹	۳.۱۱	نهادی	
۳	۲۳.۰	۳.۱۳	محیطی	
	۱۰۰.۰	۱۳.۵۹	مجموع میانگین‌ها	
۱	۲۹.۵	۳.۳۶	اقتصادی	خانوار
۲	۲۷.۴	۳.۱۲	اجتماعی - فرهنگی	
۳	۲۴.۴	۲.۷۸	نهادی	
۴	۱۸.۷	۲.۱۲	محیطی	
	۱۰۰.۰	۱۱.۳۸	مجموع میانگین‌ها	
۱	۲۶.۵	۳.۴۵	اقتصادی	مسئولان
۲	۲۵.۵	۳.۳۱	اجتماعی - فرهنگی	
۴	۲۲.۶	۲.۹۴	نهادی	
۳	۲۵.۴	۳.۲۸	محیطی	
	۱۰۰.۰	۱۲.۹۸	مجموع میانگین‌ها	

منبع یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

تحلیل ماتریس تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم

پس از ورود داده‌های پرسشنامه به نرم‌افزار، فرایند تحلیل ساختاری با هدف شناسایی نقش و جایگاه هر یک از ساختارهای چهارگانه اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، نهادی و محیطی آغاز شد. در این مرحله، ماتریس تأثیرات مستقیم میان متغیرها تشکیل و میزان اثرگذاری و اثرپذیری آن‌ها در سیستم گردشگری سلمان شهر محاسبه گردید. ماتریس اولیه نشان‌دهنده میزان تأثیر هر متغیر بر سایر متغیرها در کوتاه‌مدت است و امکان بررسی روابط خطی و صریح میان عناصر را فراهم می‌کند. در گام بعد، با اجرای محاسبات تکرارشونده در نرم‌افزار MICMAC، ماتریس تأثیرات غیرمستقیم نیز استخراج شد. این ماتریس با در نظر گرفتن زنجیره‌ای از روابط میان متغیرها، نقش میانجی‌گری و اثرات تجمعی را آشکار کرده و تصویر کامل‌تری از ساختار سیستم ارائه می‌دهد. بررسی هم‌زمان ماتریس‌های مستقیم و غیرمستقیم، امکان تحلیل جامع‌تری از پویایی‌های سیستم گردشگری را فراهم می‌کند و نشان می‌دهد کدام متغیرها در شبکه تعاملات نقش راهبردی و کلیدی دارند. در خروجی نهایی، امتیاز هر عامل در ردیف‌ها و ستون‌های ماتریس نمایش داده شده است؛ به‌گونه‌ای که مقادیر ردیف‌ها بیانگر میزان تأثیرگذاری هر متغیر و مقادیر ستون‌ها نشان‌دهنده میزان تأثیرپذیری آن‌ها در سیستم هستند. تحلیل این امتیازها مبنای طبقه‌بندی ساختارها و تعیین جایگاه آن‌ها در چهار گروه اصلی شامل متغیرهای اثرگذار، اثرپذیر، پیوندی و مستقل بوده است. ارائه

۱۱	اقتصادی کشور درآمدهای نفتی	۸۷	۹۵
۱۲	تخصیص بودجه‌های عمرانی و توسعه‌ای استان	۹۱	۸۸
۱۳	بازار زمین و مسکن در شهر	۸۷	۹۴
۱۴	درآمدهای افراد و شهروندان	۸۹	۹۳
۱۵	میزان سرمایه‌گذاری در شهر	۹۰	۸۳
۱۶	تمایل به سرمایه‌گذاران در حوزه گردشگری ساحلی	۹۶	۹۲
۱۷	ورود سرمایه‌گذاران خارجی به حوزه گردشگری ساحلی	۹۷	۹۶
۱۸	اقتصاد کشاورزی شهر	۹۷	۹۳
۱۹	تحریم‌های بین‌المللی	۸۹	۹۳
۲۰	تقاضا و بازار محصولات گردشگری	۹۵	۹۲
۲۱	تغییرات اقلیمی در جهان و ایران	۹۳	۸۹
۲۲	خشکسالی و کمبود بارش	۹۲	۹۶
۲۳	آلودگی‌های محیط زیستی	۹۳	۸۷
۲۴	تخریب منابع طبیعی	۹۱	۸۷
۲۵	مدیریت زباله و پسماندها شهری و روستایی	۹۳	۹۵
۲۶	کمبود منابع آبی	۹۲	۹۴
۲۷	از بین رفتن مراتع و جنگل‌ها و تواحی ساحلی شهر	۹۲	۹۰
۲۸	حیات وحش و جانوری شهر	۹۴	۹۲
۲۹	سرمایه انسانی نهادی	۹۰	۹۹
۳۰	روابط درونی نهادها	۹۵	۸۵
۳۱	هماهنگی و مشارکت بین نهادهای رسمی و غیررسمی	۹۶	۹۰
۳۲	میزان فعالیت نهادها	۹۴	۹۱
۳۳	زیرساختهای نهادی در شهرستان	۸۸	۹۴
۳۴	وضعیت آموزش عمومی توسط نهادها	۸۸	۹۰
۳۵	شفافیت و پاسخگویی نهادها	۹۱	۹۶
۳۶	بستر قانونی نهادها	۶۹	۸۷
	کل	۳۲۸۰	۳۲۸۰

منبع یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

جدول ۵: ماتریس تاثیرات غیر مستقیم ساختارهای اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، نهادی و محیطی در رشد و توسعه پایدار گردشگری ساحلی سلمان شهر

ردیف	شاخص	مجموع ردیفها	مجموع ستونها
1	آگاهی شهروندان و جامعه محلی نسبت به گردشگری	723595	739746
2	فرهنگ و پیشینه گردشگری در منطقه	692361	765035

3	میراث اجتماعی و تاریخی فرهنگی منطقه	748052	747890
4	سنت ها و آداب و رسوم محلی	795427	756146
5	پتانسیل اجتماعی منطقه برای پذیرش گردشگر ساحلی	763952	716507
6	نحوه برخورد بومیان با افراد بیگانه	787294	755335
7	تمایل اجتماعی برای سرمایه گذاری در پروژه های گردشگری	758540	747583
8	تحولات جمعیتی در منطقه	804862	771437
9	سبک زندگی مردم محلی	748408	730942
10	ارزش های فرهنگی و مذهبی منطقه	748144	740207
11	اقتصادی کشور درآمدهای نفتی	725865	787209
12	تخصیص بودجه های عمرانی و توسعه ای استان	758117	730842
13	بازار زمین و مسکن در شهرستان	722200	779262
14	درآمدهای افراد و شهروندان	738545	773563
15	میزان سرمایه گذاری در شهرستان	746961	691629
16	تمایل به سرمایه گذاران در حوزه گردشگری	796604	763217
17	ورود سرمایه گذاران خارجی به حوزه گردشگری	803115	795693
18	اقتصاد کشاورزی شهر	803176	772331
19	تحریم های بین المللی	739389	773127
20	تقاضا و بازار محصولات گردشگری	787311	763793
21	تغییرات اقلیمی در جهان و ایران	772106	738711
22	خشکسالی و کمبود بارش	762480	796304
23	آلودگی های محیط زیستی	771327	722314
24	تخریب منابع طبیعی	753968	722654
25	مدیریت زباله و پسماندها شهری و روستایی	769846	788278
26	کمبود منابع آبی	763904	780442
27	از بین رفتن مراتع و جنگل ها و نواحی ساحلی شهر	764409	749338
28	حیات وحش و جانوری شهر	781356	763836
29	سرمایه انسانی نهادی	747059	820816
30	روابط درونی نهادها	790267	708394
31	هماهنگی و مشارکت بین نهادهای رسمی و غیررسمی	795120	746641
32	میزان فعالیت نهادها	779508	756204
33	زیرساختهای نهادی در شهرستان	731879	781188
34	وضعیت آموزش عمومی توسط نهادها	732505	747164
35	شفافیت و پاسخگویی نهادها	758510	796323
36	بستر قانونی نهادها	577252	723313
	کل	3280	3280

منبع یافته های تحقیق، ۱۴۰۴

پس از تشکیل ماتریس اثرات، نرم‌افزار میزان سازگاری و پایداری ماتریس را نیز در دو حالت تأثیرگذاری و تأثیرپذیری محاسبه می‌کند. هرچه درصد سازگاری به دست آمده بالاتر باشد، نشان‌دهنده انسجام بیشتر روابط میان متغیرها و منطقی بودن ارتباطات تعریف شده در سیستم مورد مطالعه است. به عبارت دیگر، درصدهای بالاتر بیانگر آن است که قضاوت‌های انجام شده درباره شدت روابط میان عوامل از هماهنگی و اعتبار بیشتری برخوردار بوده و ساختار تحلیل از پایداری قابل قبولی برخوردار است.

در ادامه، نرم‌افزار MICMAC با استفاده از محاسبات تکرارشونده، متغیرهای سیستم را بر اساس میزان اثرگذاری و اثرپذیری آن‌ها مورد تحلیل قرار داده و آن‌ها را در دو حالت اثرات مستقیم و غیرمستقیم طبقه‌بندی و رتبه‌بندی می‌کند. این فرایند امکان شناسایی متغیرهای کلیدی، پیوندی، وابسته و مستقل را در ساختار سیستم فراهم می‌سازد و نقش هر عامل را در پویایی و آینده سیستم گردشگری مشخص می‌کند.

نتایج حاصل از این تحلیل در قالب دو جدول ارائه شده است؛ به گونه‌ای که در یک جدول رتبه‌بندی متغیرها بر اساس میزان تأثیرگذاری و در جدول دیگر رتبه‌بندی آن‌ها بر اساس میزان تأثیرپذیری نمایش داده شده است. این جداول مبنای اصلی شناسایی پیشران‌های مؤثر در توسعه پایدار گردشگری ساحلی سلمان‌شهر و تفسیر روابط ساختاری میان عوامل محسوب می‌شوند.

جدول ۵: میزان سازگاری تأثیرات مستقیم ساختارهای اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، نهادی و محیطی در رشد و توسعه پایدار گردشگری ساحلی سلمان شهر

تکرار	تأثیرگذاری	تأثیرپذیری
۱	۹۵ %	۹۴ %
۲	۱۰۰ %	۹۹ %

منبع یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

جدول شماره ۶: امتیاز تأثیرگذاری و تأثیرپذیری عوامل به صورت مستقیم و غیرمستقیم

رتبه	عامل	تأثیرگذاری مستقیم	عامل	تأثیرپذیری مستقیم	عامل	تأثیرگذاری غیر مستقیم	عامل	تأثیرپذیری غیر مستقیم
1	Var08	295	Var29	301	Var08	295	Var29	301
2	Var17	295	Var17	292	Var18	294	Var35	292
3	Var18	295	Var22	292	Var17	294	Var22	292
4	Var04	292	Var35	292	Var16	292	Var17	292
5	Var16	292	Var11	289	Var04	291	Var25	289
6	Var31	292	Var25	289	Var31	291	Var11	288
7	Var06	289	Var13	286	Var30	290	Var33	286
8	Var20	289	Var26	286	Var20	288	Var26	286
9	Var30	289	Var33	286	Var06	288	Var13	286
10	Var28	286	Var08	283	Var28	286	Var14	283
11	Var32	286	Var14	283	Var32	286	Var19	283
12	Var21	283	Var18	283	Var21	283	Var18	283
13	Var23	283	Var19	283	Var23	283	Var08	283
14	Var25	283	Var02	280	Var25	282	Var02	280
15	Var05	280	Var16	280	Var27	280	Var28	280

رتبه	عامل	تاثیر گذاری مستقیم	عامل	تاثیر پذیری مستقیم	عامل	تاثیر گذاری غیر مستقیم	عامل	تاثیر پذیری غیر مستقیم
16	Var22	280	Var20	280	Var05	280	Var20	280
17	Var26	280	Var28	280	Var26	280	Var16	280
18	Var27	280	Var04	277	Var22	279	Var32	277
19	Var07	277	Var06	277	Var07	278	Var04	277
20	Var12	277	Var32	277	Var35	278	Var06	277
21	Var24	277	Var03	274	Var12	278	Var27	275
22	Var35	277	Var07	274	Var24	276	Var03	274
23	Var03	274	Var27	274	Var09	274	Var07	274
24	Var09	274	Var31	274	Var10	274	Var34	274
25	Var10	274	Var34	274	Var03	274	Var31	274
26	Var15	274	Var01	271	Var29	274	Var10	271
27	Var29	274	Var10	271	Var15	274	Var01	271
28	Var14	271	Var21	271	Var19	271	Var21	271
29	Var19	271	Var09	268	Var14	271	Var09	268
30	Var33	268	Var12	268	Var34	268	Var12	268
31	Var34	268	Var23	265	Var33	268	Var36	265
32	Var01	265	Var24	265	Var11	266	Var24	265
33	Var11	265	Var36	265	Var01	265	Var23	265
34	Var13	265	Var05	262	Var13	265	Var05	263
35	Var02	253	Var30	259	Var02	254	Var30	260
36	Var36	210	Var15	253	Var36	211	Var15	253

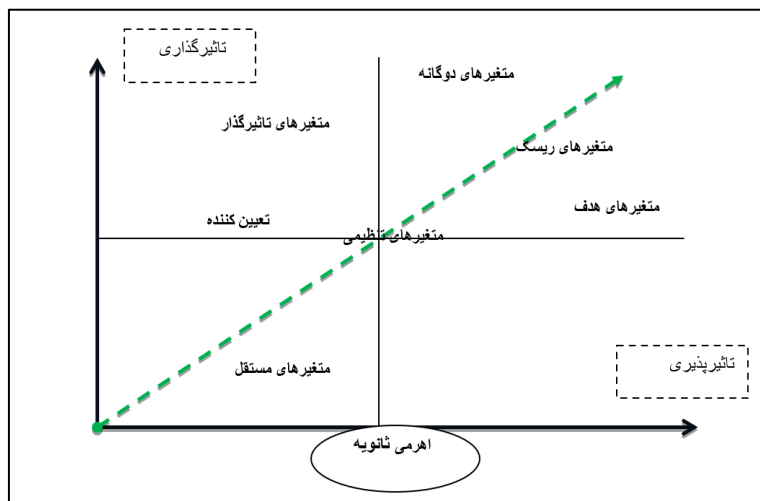
منبع یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

جدول شماره ۷: امتیاز تاثیر گذاری و تاثیر پذیری عوامل به صورت مستقیم و غیرمستقیم

اجتماعی- فرهنگی	آگاهی شهروندان و جامعه محلی نسبت به گردشگری	Var1	ساختاری	تغییرات قلمی در جهان و ایران	Var21
	فرهنگ و پیشینه گردشگری در منطقه	Var2		خشکسالی و کمبود بارش	Var22
	میراث اجتماعی و تاریخی فرهنگی منطقه	Var3		آلودگی های محیط زیستی	Var23
	سنت ها و آداب و رسوم محلی	Var4		تخریب منابع طبیعی	Var24
	پتانسیل اجتماعی منطقه برای پذیرش گردشگر	Var5		مدیریت زباله و پسماندها شهری و روستایی	Var25
	نخود سرخورد بومیان با افراد بیگانه	Var6		کمبود منابع آبی	Var26
	تمایل اجتماعی برای سرمایه گذاری در پروژه های گردشگری	Var7		از بین رفتن مراتع و جنگل های شهرستان	Var27
	تحولات جمعیتی در منطقه	Var8		حیات وحش و جانوری شهرستان	Var28
	سبک زندگی مردم محلی	Var9		سرمایه انسانی نژادی	Var29
	ارزش های فرهنگی و مذهبی منطقه	Var10		روابط درونی نهادها	Var30
اقتصادی	اقتصادی کشور درآمدهای نفتی	Var11	پذیری	همراهی و مشارکت بین نهادهای رسمی و غیررسمی	Var31
	تخصیص بودجه های عمرانی و توسعه ای استان	Var12		میزان فعالیت نهادها	Var32
	بازار زمین و مسکن در شهرستان	Var13		زیرساختهای نژادی در شهرستان	Var33
	درآمدهای افراد و شهروندان	Var14		وضعیت آموزش عمومی توسط نهادها	Var34
	میزان سرمایه گذاری در شهرستان	Var15		شفافیت و پاسخگویی نهادها	Var35
	تمایل به سرمایه گذاری در حوزه گردشگری	Var16		بستر قانونی نهادها	Var36
	زودسرمایه گذاران خارجی به حوزه گردشگری	Var17			
	اقتصاد کشاورزی شهرستان	Var18			
	تخریب های بین المللی	Var19			
	تقاضا و بازار محصولات گردشگری	Var20			

منبع یافته های تحقیق، ۱۴۰۴

تفسیر تاثیر گذاری و تاثیر پذیری متغیرها

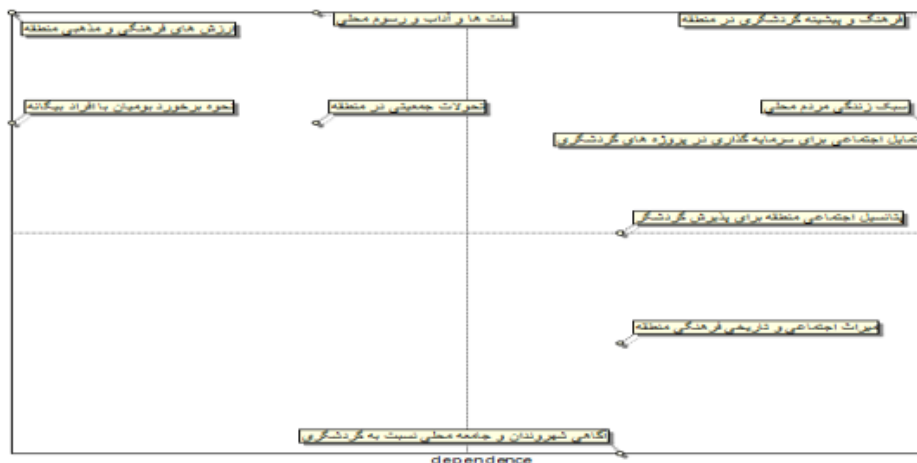
شکل شماره ۳: نمودار وضعیت و موقعیت متغیرها در تحلیل میک مک - منبع یافته های تحقیق

۱۴۰۴،

تحلیل عوامل هر یک از ساختارهای اصلی

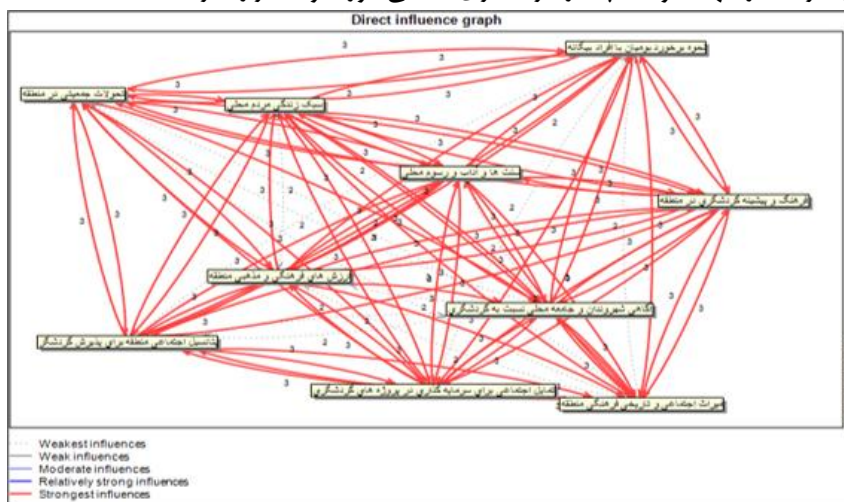
هر یک از ساختارهای مورد بررسی در این پژوهش از مجموعه‌ای از مؤلفه‌ها و شاخص‌ها تشکیل شده‌اند که میزان اثرگذاری آن‌ها بر توسعه گردشگری یکسان نیست. از این رو، به منظور درک دقیق‌تر پویایی‌های سیستم و شناسایی عوامل مؤثر، در این مرحله از پژوهش مؤلفه‌های درون ساختاری هر یک از ساختارها مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته‌اند. این تحلیل کمک می‌کند تا نقش و جایگاه هر یک از شاخص‌ها در شکل‌دهی به فرآیند توسعه گردشگری ساحلی شهر سلمان شهر به صورت دقیق‌تر مشخص شود. در همین راستا، ابتدا مؤلفه‌های مرتبط با ساختار اجتماعی-فرهنگی مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند. ساختار اجتماعی-فرهنگی به عنوان یکی از ابعاد مهم در توسعه گردشگری، شامل عواملی است که به نگرش‌ها، رفتارها، مشارکت اجتماعی، سطح آگاهی و تعاملات

فرهنگی جامعه محلی با گردشگران مرتبط می‌شود و می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در پایداری و کیفیت توسعه گردشگری ایفا کند. شکل شماره ۴ جایگاه هر یک از سنجه‌ها و شاخص‌های مربوط به بعد اجتماعی-فرهنگی را نشان می‌دهد که پس از انجام تحلیل‌ها و محاسبات در محیط نرم‌افزار MICMAC استخراج شده است. این شکل بر اساس میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری شاخص‌ها ترسیم شده و امکان شناسایی متغیرهای کلیدی و مؤثر در این ساختار را فراهم می‌سازد. بررسی موقعیت هر یک از سنجه‌ها در این نمودار، به تبیین نقش آن‌ها در تقویت یا تضعیف روند توسعه گردشگری ساحلی در سلمان‌شهر کمک می‌کند.

شکل ۴: توزیع سنجه‌های مربوط به ساختارهای اجتماعی - فرهنگی و نقش آن در گردشگری ساحلی

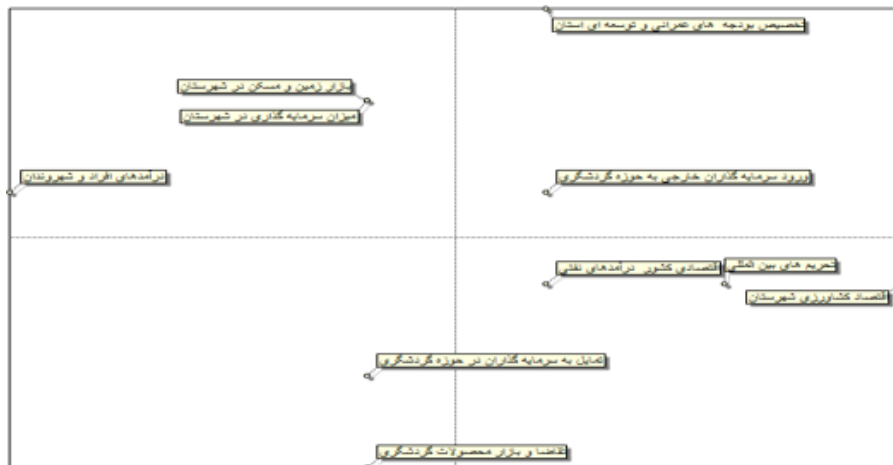
نتایج حاصل از این بخش نشان می‌دهد که در میان مؤلفه‌های مورد بررسی، عوامل تاریخی-اجتماعی از جمله پیشینه و فرهنگ گردشگری در منطقه، سنت‌ها و آداب و رسوم محلی، و همچنین ارزش‌ها و باورهای فرهنگی و مذهبی جامعه محلی، نسبت به سایر عوامل از میزان تأثیرگذاری بیشتری برخوردار هستند. این موضوع بیانگر آن است که بسترهای فرهنگی و اجتماعی موجود در منطقه نقش مهمی در شکل‌دهی به روند توسعه گردشگری ایفا می‌کنند. بر این اساس می‌توان گفت که در برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری ساحلی در شهر سلمان‌شهر، توجه به مؤلفه‌های تاریخی، اجتماعی و فرهنگی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. تقویت و حفظ هویت فرهنگی منطقه، حمایت از سنت‌ها و آیین‌های محلی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های فرهنگی جامعه محلی می‌تواند به عنوان یکی از مهم‌ترین راهبردها در جهت توسعه پایدار گردشگری ساحلی مورد توجه قرار گیرد.

شکل ۵: نمودار روابط و ضرایب تاثیر سنجه‌های مربوط به اجتماعی-فرهنگی و نقش آن در گردشگری پایدار

تحلیل عوامل ساختار اقتصادی

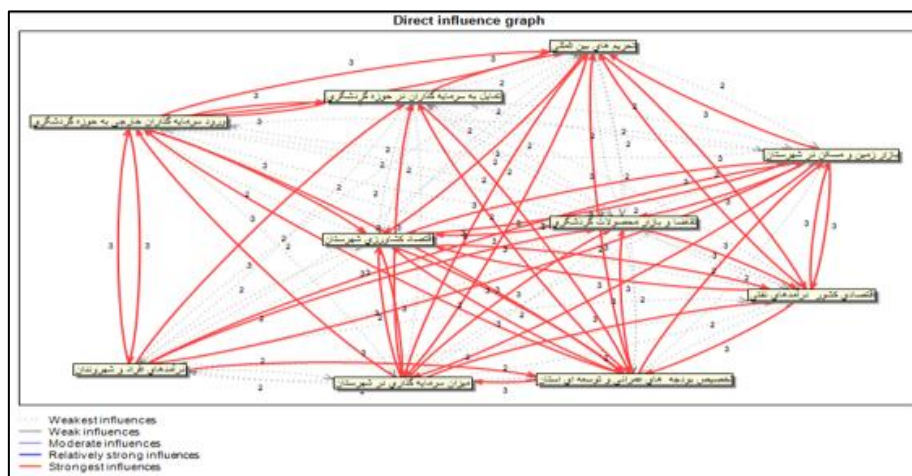
شکل شماره ۶ جایگاه هر یک از سنجه‌های اجتماعی-فرهنگی را نشان می‌دهد که پس از تحلیل داده‌ها در محیط MICMAC استخراج شده و میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری هر شاخص را مشخص می‌سازد.

شکل ۶: توزیع سنجه های مربوط به ساختارهای اقتصادی و نقش آن در گردشگری ساحلی

در ساختار اقتصادی نیز مجموعه‌ای از عوامل و مؤلفه‌های اصلی در تعامل با یکدیگر بر روند توسعه گردشگری در شهر سلمان شهر تأثیرگذار هستند. از مهم‌ترین عوامل اثرگذار در این ساختار می‌توان به میزان تخصیص بودجه‌های عمرانی و توسعه‌ای استان، وضعیت بازار زمین و مسکن در شهرستان، میزان سرمایه‌گذاری در منطقه و سطح درآمد شهروندان اشاره کرد. این عوامل به‌عنوان متغیرهای اثرگذار اقتصادی می‌توانند زمینه‌های لازم برای گسترش زیرساخت‌ها و فعالیت‌های مرتبط با گردشگری را فراهم سازند. در مقابل، برخی عوامل اقتصادی دیگر بیشتر در جایگاه متغیرهای اثرپذیر قرار می‌گیرند؛ عواملی مانند وضعیت اقتصاد کشاورزی شهرستان، میزان تقاضا در بازار گردشگری و همچنین جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بخش گردشگری. این متغیرها تا حد زیادی تحت تأثیر شرایط اقتصادی کلان و سیاست‌های سرمایه‌گذاری منطقه‌ای قرار دارند.

بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که مؤلفه‌های اقتصادی در سطح شهرستان از قدرت تأثیرگذاری قابل توجهی برخوردارند و می‌توانند نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌دهی به روند توسعه گردشگری ساحلی ایفا کنند؛ در حالی که برخی شاخص‌ها نظیر تمایل به سرمایه‌گذاری، رونق بازار گردشگری و پویایی اقتصادی بخش‌های مرتبط، بیشتر تحت تأثیر این عوامل قرار می‌گیرند و ماهیتی تأثیرپذیر دارند.

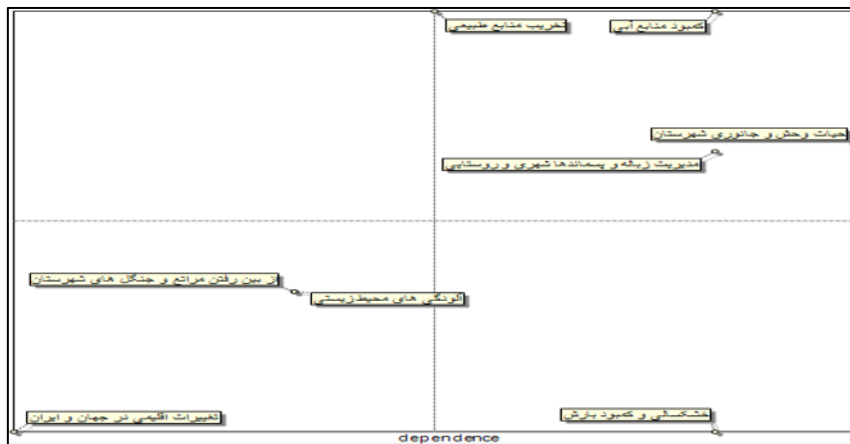

شکل ۷: نمودار روابط و ضرایب تاثیر سنجه های مربوط به اقتصادی و نقش آن در

گردشگری پایدار

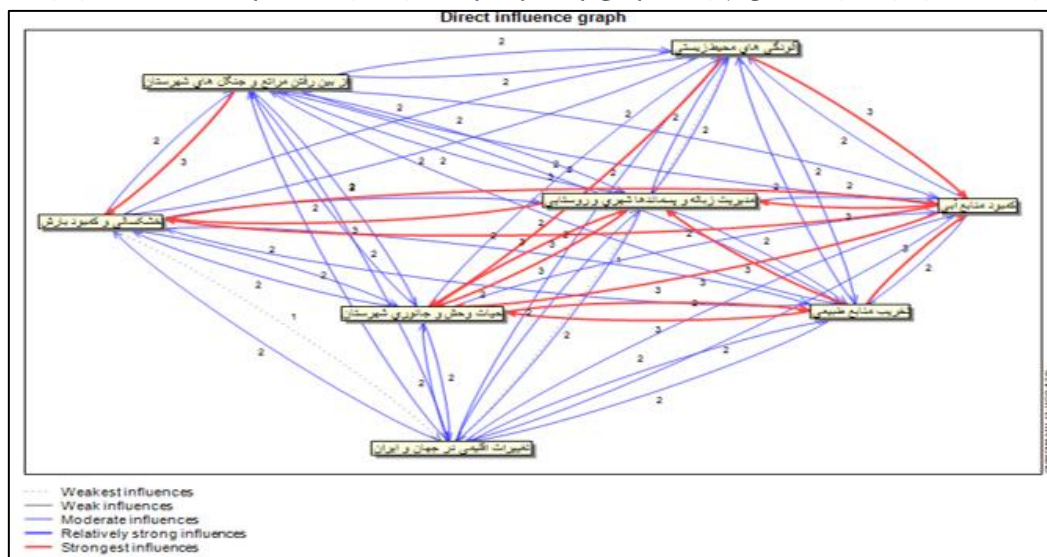
تحلیل عوامل ساختار محیطی

شکل شماره ۸ جایگاه هر یک از سنجه‌های شاخص محیطی را نشان می‌دهد که پس از تحلیل و پردازش داده‌ها در نرم‌افزار MICMAC استخراج شده و میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری آن‌ها را نمایش می‌دهد.

شکل ۸: توزیع سنجه‌های مربوط به ساختارهای محیطی و نقش آن در گردشگری ساحلی

ساختار محیط طبیعی یکی از مهم‌ترین ابعاد اثرگذار بر گردشگری شهر سلمان شهر به‌شمار می‌آید. این ساختار از مجموعه‌ای از مؤلفه‌های محلی و برون منطقه‌ای تشکیل شده است. عوامل محلی شامل مؤلفه‌هایی هستند که در خود شهرستان وجود داشته و بستر طبیعی آن را شکل می‌دهند؛ از جمله منابع طبیعی، حیات وحش و نظام مدیریت پسماند. در مقابل، عوامل خارجی ریشه در فرآیندها و تغییرات فرامنطقه‌ای دارند؛ مانند تغییرات اقلیمی، خشکسالی و آلودگی‌های گسترده. نتایج تحلیل ساختار محیطی نشان می‌دهد که مؤلفه‌هایی همچون تخریب منابع طبیعی، کمبود منابع آبی و کاهش تنوع زیستی و حیات وحش شهرستان بیشترین میزان تأثیرگذاری را بر گردشگری سلمان شهر دارند و می‌توانند روند توسعه گردشگری را به‌طور جدی تحت تأثیر قرار دهند.

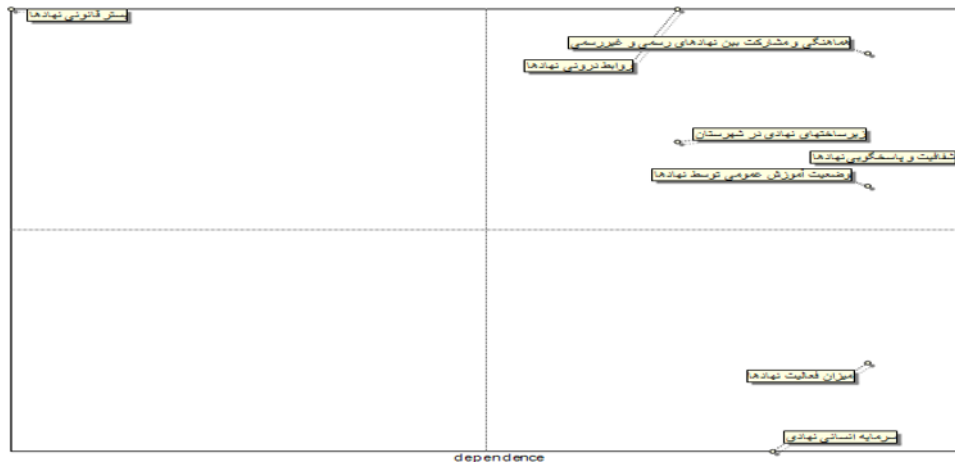

شکل ۹: نمودار روابط و ضرایب تاثیر سنجه‌های مربوط به شاخص‌های محیطی و نقش آن

در گردشگری پایدار

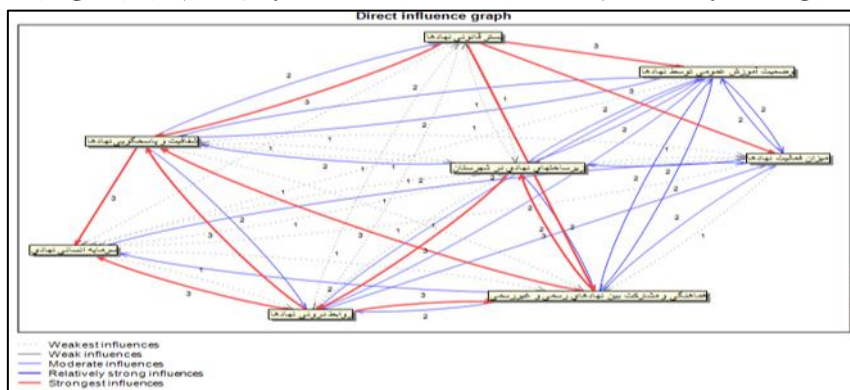
تحلیل عوامل ساختار نهادی

شکل شماره ۱۰ بررسی جایگاه هر یک از سنجه‌های مربوط به شاخص محیطی می‌باشد که پس از آنالیز و تجزیه و تحلیل‌های به عمل آمده در محیط MICMAC نمایش داده شده است.

شکل ۱۰: توزیع سنجه‌های مربوط به ساختارهای نهادی و نقش آن در گردشگری ساحلی

امروزه توجه به برنامه‌ریزی نهادی و تقویت ساختارهای نهادی در حوزه گردشگری می‌تواند زمینه‌ساز دستیابی به توسعه پایدار را فراهم سازد؛ چراکه بخش قابل توجهی از موفقیت برنامه‌ها در مرحله اجرا به کارآمدی نهادهای مسئول و نحوه تعامل آن‌ها وابسته است. نتایج تحلیل ساختار نهادی مؤثر بر گردشگری شهر سلمان شهر نشان می‌دهد که عواملی همچون روابط درونی نهادها، بسترهای قانونی و نهادی، و میزان هماهنگی و مشارکت میان نهادهای رسمی و غیررسمی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر گردشگری شهرستان به شمار می‌آیند. در مقابل، مؤلفه‌هایی نظیر شفافیت و پاسخگویی نهادها، سطح تعامل و مشارکت میان سازمان‌ها و همچنین میزان فعالیت و کارآمدی نهادهای مرتبط، بیشتر در جایگاه عوامل تأثیرپذیر قرار می‌گیرند.

شکل ۱۱: نمودار روابط و ضرایب تاثیر سنجه‌های مربوط به شاخص‌های نهادی و نقش آن

در گردشگری پایدار

تحلیل چهار ساختار اصلی (اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی، نهادی و محیطی)

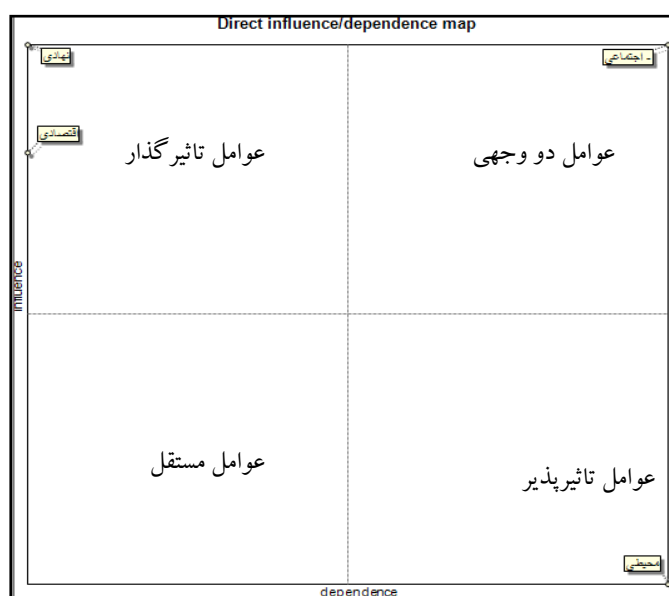
پس از بررسی مؤلفه‌ها و شاخص‌های چهار ساختار اصلی شامل اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی، نهادی و محیطی مؤثر بر توسعه پایدار گردشگری شهر سلمان شهر، تحلیل ساختاری این ابعاد انجام گرفت. نتایج حاصل از تحلیل نشان می‌دهد که از نظر میزان تأثیرگذاری، ساختارهای اجتماعی-فرهنگی، نهادی، اقتصادی و محیطی به ترتیب بیشترین نقش را در شکل‌دهی به گردشگری شهر سلمان شهر دارند. همچنین از منظر میزان تأثیرپذیری، ساختارهای اجتماعی-فرهنگی، محیطی، اقتصادی و نهادی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. نتایج تحلیل اثرات غیرمستقیم نیز الگوی مشابهی را نشان می‌دهد که بیانگر نقش برجسته ساختار اجتماعی-فرهنگی در میان سایر ابعاد مورد بررسی در توسعه گردشگری شهر سلمان شهر است.

جدول شماره ۸: امتیاز تاثیر گذاری و تاثیر پذیری چهار ساختار به صورت مستقیم و غیرمستقیم

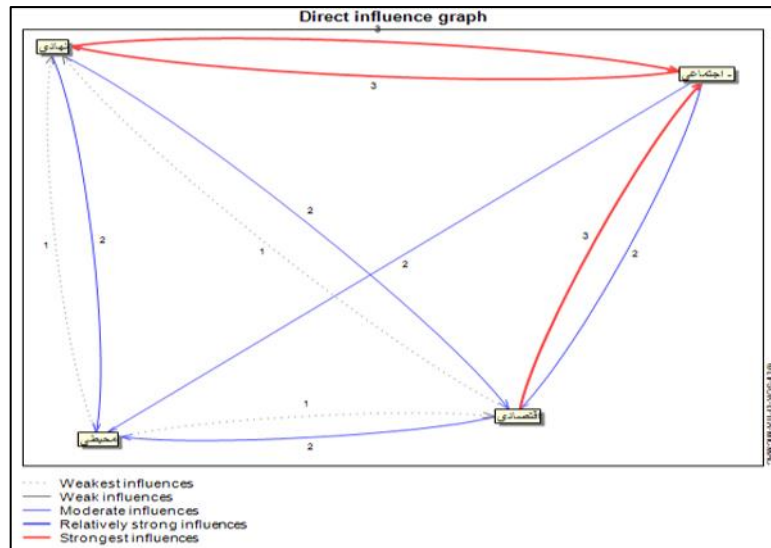
رتبه	عامل	تأثیرگذاری مستقیم	عامل	تأثیرپذیری مستقیم	عامل	تأثیرگذاری غیر مستقیم	عامل	تأثیرپذیری غیر مستقیم
۱	اجتماعی	۳۱۸۱	اجتماعی	۲۷۲۷	اجتماعی	۳۱۱۶	محیطی	۲۶۹۷
۲	نهادی	۳۱۸۱	محیطی	۲۷۲۷	نهادی	۳۱۱۶	اجتماعی	۲۶۵۱
۳	اقتصادی	۲۷۲۷	اقتصادی	۲۷۲۷	اقتصادی	۲۶۹۷	اقتصادی	۲۳۲۵
۴	محیطی	۹۰۹	نهادی	۲۷۲۷	محیطی	۱۰۶۹	نهادی	۲۳۲۵

ماخذ: نگارنده ۱۴۰۴

نتایج تحلیل میزان تأثیرگذاری و استقلال چهار ساختار اصلی نشان می‌دهد که ساختارهای نهادی و اقتصادی بیشترین قدرت تأثیرگذاری و بالاترین سطح استقلال را دارند و در جایگاه عوامل «تأثیرگذار» قرار می‌گیرند. در مقابل، ساختار اجتماعی ماهیتی دووجهی دارد؛ بدین معنا که هم بر دیگر ساختارها اثر می‌گذارد و هم از آن‌ها تأثیر می‌پذیرد. ساختار محیطی نیز کمترین میزان تأثیرگذاری و استقلال را نشان می‌دهد و در نتیجه در دسته عوامل «تأثیرپذیر» قرار می‌گیرد.

شکل شماره ۱۲: نمودار موقعیت و وضعیت ساختارهای اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، نهادی و محیطی در رشد و توسعه پایدار گردشگری ساحلی سلمان شهر

شکل شماره ۱۳: نمودار اثرات ساختارهای اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، نهادی و محیطی در رشد و توسعه پایدار گردشگری ساحلی سلمان شهر-ماخذ: نگارنده ۱۴۰۴

برآیند نتایج حاصل از دو تحلیل تأثیرگذاری-تأثیرپذیری و تأثیرگذاری-استقلال در میان چهار ساختار اصلی مؤثر بر گردشگری شهر سلمان نشان می‌دهد که ساختار اجتماعی-فرهنگی به عنوان ساختار غالب، بیشترین نقش تأثیرگذاری را بر سایر ساختارها ایفا می‌کند. پس از آن، ساختار نهادی به عنوان دومین عامل اثرگذار در این سلسله‌مراتب قرار می‌گیرد. در مراتب بعدی نیز ساختار اقتصادی و در نهایت ساختار محیطی قرار دارند که نسبت به سایر ساختارها از میزان تأثیرگذاری کمتری برخوردارند.

...

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که کیفیت زیرساخت‌ها، سطح خدمات گردشگری و شیوه تعامل جامعه میزبان از اساسی‌ترین عوامل شکل‌دهنده رضایتمندی گردشگران در سلمان شهر هستند. یافته‌های به‌دست‌آمده همسو با نتایج مطالعات پیشین، از جمله بهاران و همکاران (۱۴۰۱) و Valdivieso & Burbano (۲۰۲۲)، تأکید می‌کند که مهمان‌نوازی، اطلاع‌رسانی مناسب و توجه به نیازهای گردشگران نقش محوری در بهبود تجربه گردشگری دارند.

بر همین اساس می‌توان نتیجه گرفت که درک دقیق انتظارات گردشگران و تقویت زیرساخت‌ها و خدمات مرتبط با گردشگری ساحلی باید در اولویت برنامه‌ریزی‌های توسعه قرار گیرد؛ چراکه رضایتمندی گردشگران، تکرار سفر، انتقال تجربه مثبت و در نهایت تداوم گردشگری ساحلی پایدار را تقویت می‌کند. همچنین، هماهنگی و حمایت مؤثر دولت و بخش خصوصی برای هدایت توسعه پایدار گردشگری، شرط ضروری موفقیت بلندمدت در این حوزه است.

پیشنهادها

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش، پیشنهادهای زیر در راستای ارتقای کیفیت و پایداری گردشگری ساحلی در شهر سلمان شهر ارائه می‌شود:

- توسعه و بهبود زیرساخت‌ها و خدمات گردشگری ساحلی، شامل ارتقای امکانات اقامتی، بهبود شبکه حمل‌ونقل، ساماندهی پلاژهای ساحلی و گسترش فضاها و تجهیزات مرتبط با ورزش‌ها و تفریحات دریایی.
- ایجاد چارچوب‌های حمایتی و مشوق‌های اقتصادی از سوی مدیریت شهری و نهادهای مرتبط برای جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در حوزه گردشگری ساحلی و توسعه خدمات مرتبط.
- طراحی و اجرای برنامه‌های منسجم بازاریابی و اطلاع‌رسانی به منظور معرفی ظرفیت‌ها و جاذبه‌های گردشگری ساحلی سلمان شهر در سطح ملی و منطقه‌ای.

- ارتقای سطح آگاهی و مهارت‌های جامعه میزبان از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی و برنامه‌های فرهنگی با هدف تقویت فرهنگ میزبانی و بهبود تعامل با گردشگران.
- استقرار نظام نظارت و ارزیابی مستمر بر کیفیت خدمات ارائه‌شده در مراکز اقامتی، رستوران‌ها، مجموعه‌های تفریحی و فضاهای گردشگری به منظور ارتقای استانداردهای خدمات.
- توجه به حفاظت و مدیریت پایدار محیط‌زیست ساحلی از طریق کنترل فعالیت‌های گردشگری، مدیریت پسماند و سیانت از منابع طبیعی به منظور حفظ پایداری اکولوژیک منطقه.

منابع

- اسماعیلی، ع.، محمدی، ن.، و امامی، ف. (۲۰۲۱). مدلی از عوامل مؤثر بر نیت رفتاری هواداران لیگ برتر فوتبال با استفاده از نظریه پایه. مطالعات راهبردی در مورد جوانان و ورزش، ۲۰(۵۳)، ۹۳-۱۱۲.
- بهاران، پ.، فروغی‌پور، ح.، و آقایی، ن. (۱۳۹۰). الگویی برای توسعه گردشگری ورزشی با تأکید بر منابع طبیعی (مطالعه موردی: استان لرستان). مطالعات راهبردی جوانان و ورزش، ۲۰(۵۱)، ۲۵۵-۲۷۲.
- پورنگ، ناهید، پورنگ، علی، و غیورباغبانی، سید مرتضی. (۲۰۲۲). ارائه الگوی ساختاری تفسیری عوامل مقصدمحور مؤثر بر جذب و مدت اقامت گردشگران. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، ۱۶(۵۳)، ۳۹۳-۴۳۰.
- تقوایی، م.، حسینی‌خواه، م.، محمدی‌دوست، س.، و سلیمان، ع. (۲۰۲۱). ارزیابی راهبردی ساختار فضایی شهرها با تأکید بر الگوهای نوین آمایش شهری (پژوهش موردی: شهر یاسوج). برنامه‌ریزی فضایی، ۱۱(۳)، ۱۱۷-۱۴۴.
- جلیلیان، ل.، حیدری، ع.، و احدنژاد روشتی، ا. (۲۰۲۲). نقش دولت در توسعه گردشگری با تأکید بر سیاست‌های اقتصادی. اقتصاد شهری، ۷(۱)، ۱۹-۳۸.
- خواره، عبدالملک، سالارزهی، حبیب‌الله، یعقوبی، نورمحمد، و مرادزاده، عبدالباسط. (۲۰۲۲). طراحی الگوی توسعه منابع انسانیدر صنعت گردشگری سواحل مکران با نظریه داده بنیاد. مجله گردشگری فرهنگ، ۲(۵)، ۳۷-۴۸.
- رضایی، ن.، اسلامی، ا.، افشانی، س.، و سیدعلیرضا. (۲۰۲۳). کاوشی زمینه‌مند از فرایندهای منتهی به سودمحوری از طریق بازاریابی رسانه‌های اجتماعی. جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۴(۱)، ۶۷-۸۸.
- زبردست، ا.، و درسخوان، م. (۲۰۲۱). تبیین مؤلفه‌های دستیابی به توسعه پایدار محیطی در ساختار مدیریت شهری کلان‌شهر تبریز. پایداری، توسعه و محیط زیست، ۲(۳)، ۲۱-۴۰.
- سرایی، ع.، علیزاده شورکی، ی.، و رضایی، م. (۲۰۲۰). شناسایی پیشران‌های کلیدی مؤثر در گردشگری پایدار و تدوین مطلوب‌ترین سناریو (مورد پژوهی: شهر تاریخی مینو). کاوش‌های جغرافیایی مناطق بیابانی، ۸(۱)، ۱۱۳-۱۳۱.
- سیفی‌پور، م. (۲۰۲۱). بررسی منحنی کوزنتس محیط‌زیستی در بخش صنعت اقتصاد ایران. انسان و محیط زیست، ۱۹(۳)، ۱۵-۱.
- شیبانی‌نیا، م.، کفاح، ا.، عبداللهی، م.، و محمدزاده، م. (۲۰۲۱). مروری بر گردشگری و اثرات آن؛ گامی به سوی توسعه پایدار. انسان و محیط زیست، ۱۹(۳)، ۲۰۱-۲۱۳.
- شیخ میلانی، ا.، عبدالله‌زاده طرف، ف.، فرامرزی اصلی، م.، و ثقفی، ع. (۲۰۲۱). ارزیابی پایداری منظر شهری خیابان امام تبریز بر اساس مؤلفه‌های منظر انسان‌گرایانه (میدان ساعت-فلکه دانشگاه). پایداری، توسعه و محیط زیست، ۲(۳)، ۶۱-۸۳.
- صفایی‌پور، م.، و فدائی جزی، م. (۲۰۲۳). آینده‌پژوهی نظام تأمین مسکن در کلان‌شهرهای ایران (مورد مطالعه: کلان‌شهر اهواز). جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، ۳۴(۱)، ۱۱۷-۱۴۰.
- ظاهری، م.، مجنون توتاخانه، ع.، و خداپناه، ک. (۱۳۹۹). تدوین پیشران‌های محلی توسعه روستایی با استفاده از روش آینده‌پژوهی (مطالعه موردی: سکونتگاه‌های روستایی شهرستان بناب). جغرافیا و توسعه، ۹۵، ۴۱-۶۶.
- عزت‌پناه، ا.، و بختیار، ب. (۲۰۲۰). تبیین نیروهای پیشران مؤثر بر آینده توسعه صنعت گردشگری در شهرهای مرزی (مطالعه موردی: شهر بانه). نشریه گردشگری شهری، ۷(۱)، ۶۹-۸۷.

علاماتی، زینب، کلدی، علیرضا، و نوابخش، مهرداد. (۲۰۲۲). شناسایی پیش‌ران‌های اصلیتوسعه شهری با استفاده از رویکرد آینده‌نگاری مطالعه موردی کلان‌شهر تهران، فصلنامه اقتصاد و برنامه ریزی شهری، ۳(۱)، ۱۶-۳۲.

مولائی، م. (۲۰۱۹). واکاوی قابلیت‌های رقابت‌پذیری شهری و منطقه‌ای زمینه‌گرا (نمونه موردی: شهر تبریز). برنامه‌ریزی فضایی، ۹(۴)، ۱۰۹-۱۳۸.

نوین، ت، ابراهیم، ع، عزت‌پناه، ا، و بختیار، ب. (۲۰۲۲). توانمندسازی سکونتگاه‌های غیررسمی با تأکید بر شاخص‌های حکمروایی مطلوب شهری (مطالعه موردی: محلات غیررسمی کلان‌شهر تبریز). برنامه‌ریزی فضایی، ۱۲(۳)، ۱۰۹-۱۲۲.

یوسفی، م، ضیایی، م، کریمی علویجه، م، و محمودزاده، م. (۲۰۲۳). تبیین مدل مسئولیت‌پذیری اجتماعی در صنعت هتل‌داری با رویکرد فراترکیب. فصلنامه انجمن علوم مدیریت ایران، ۱۷(۶۶)، ۵۷-۹۴.

یغفوری، ح، حسینی، س.ع، و حسینی، س.م. (۱۳۹۹). تدوین سناریوهای مؤثر بر توسعه گردشگری با رویکرد آینده‌نگاری (مطالعه موردی: استان کهگیلویه و بویراحمد). گردشگری شهری، ۷(۱)، ۱۰۷-۱۲۷.

References

- Esmā'ili, A., Mohammadi, N., & Emāmi, F. (2021). A model of factors affecting behavioral intentions of Premier League football fans using grounded theory. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 20(53), 93-112. {in persian}
- Bahrān, P., Forouqi-pour, H., & Aghaei, N. (2011). A model for sports tourism development with emphasis on natural resources (Case study: Lorestan Province). *Strategic Studies on Youth and Sports*, 20(51), 255-272. {in persian}
- Pourang, N., Pourang, A., & Ghiyur-bāghbāni, S. M. (2022). Presentation of an interpretive structural model of destination-oriented factors affecting tourist attraction and length of stay. *Quarterly Journal of Tourism Management Studies*, 16(53), 393-430. {in persian}
- Taghvāei, M., Hosseini-khāh, M., Mohammadi-doust, S., & Soleimān, A. (2021). Strategic evaluation of spatial structure of cities with emphasis on new urban planning patterns (Case study: Yasuj City). *Spatial Planning*, 11(3), 117-144. {in persian}
- Jaliliān, L., Heydari, A., & Ahadnejād Roshti, A. (2022). The role of government in tourism development with emphasis on economic policies. *Urban Economics*, 7(1), 19-38. {in persian}
- Khwareh, A., Salārzehi, H., Yaghoubi, N., & Morādzādeh, A. (2022). Designing a human resource development model in the tourism industry of Makran coasts using grounded theory. *Journal of Tourism Culture*, 2(5), 37-48. {in persian}
- Rezāei, N., Eslāmi, A., Afshāni, S., & Seyyed Alirezā. (2023). A contextual exploration of processes leading to profit-orientation through social media marketing. *Applied Sociology*, 34(1), 67-88. {in persian}
- Zbardast, A., & Darskhuān, M. (2021). Explaining the components of achieving environmental sustainable development in the urban management structure of Tabriz metropolis. *Sustainability, Development and Environment*, 2(3), 21-40. {in persian}
- Sarāei, A., Alizādeh Shourki, Y., & Rezāei, M. (2020). Identification of key drivers affecting sustainable tourism and developing the most favorable scenario (Case study: The historical city of Meybod). *Geographical Explorations of Desert Regions*, 8(1), 113-131. {in persian}
- Seyfipour, M. (2021). Investigating the environmental Kuznets curve in Iran's industrial sector. *Human and Environment*, 19(3), 1-15. {in persian}
- Sheibāni-niā, M., Kafāh, A., Abdollāhi, M., & Mohammadzādeh, M. (2021). A review of tourism and its effects; A step towards sustainable development. *Human and Environment*, 19(3), 201-213. {in persian}
- Sheikh Milāni, A., Abdollāhzādeh Taraf, F., Farāmarzi Asli, M., & Saghafi, A. (2021). Evaluation of urban landscape sustainability of Imam Street in Tabriz based on humanistic landscape components (Saat Square-University Circle). *Sustainability, Development and Environment*, 2(3), 61-83. {in persian}

- Safāei-pour, M., & Fadāei Jazi, M. (2023). Futures studies of the housing supply system in Iranian metropolises (Case study: Ahvaz metropolis). *Geography and Environmental Planning*, 34(1), 117–140. {in persian}
- Zāheri, M., Majnuni Tutākhāneh, A., & Khodāpanāh, K. (2020). Developing local drivers of rural development using futures study method (Case study: Rural settlements of Bonab County). *Geography and Development*, 95, 41–66. {in persian}
- Ezzat-panāh, A., & Bakhtiyār, B. (2020). Explaining the driving forces affecting the future of tourism industry development in border cities (Case study: Baneh City). *Journal of Urban Tourism*, 7(1), 69–87. {in persian}
- Alāmāti, Z., Kaldi, A., & Navābakhsh, M. (2022). Identification of the main drivers of urban development using futures study approach (Case study: Tehran metropolis). *Quarterly Journal of Economics and Urban Planning*, 3(1), 16–32. {in persian}
- Molāei, M. (2019). Analysis of context-oriented urban and regional competitiveness capabilities (Case study: Tabriz City). *Spatial Planning*, 9(4), 109–138.
- Navin, T., Ebrāhim, A., Ezzat-panāh, A., & Bakhtiyār, B. (2022). Empowerment of informal settlements with emphasis on good urban governance indicators (Case study: Informal neighborhoods of Tabriz metropolis). *Spatial Planning*, 12(3), 109–122. {in persian}
- Yousefi, M., Ziāei, M., Karimi Alavijeh, M., & Mahmoudzādeh, M. (2023). Explaining the social responsibility model in the hotel industry with a meta-synthesis approach. *Quarterly Journal of the Iranian Management Sciences Association*, 17(66), 57–94. {in persian}
- Yaghfour, H., Hosseini, S. A., & Hosseini, S. M. (2020). Developing effective scenarios for tourism development with a foresight approach (Case study: Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province). *Journal of Urban Tourism*, 7(1), 107–127. {in persian}
- Golden, B. L., Hevner, A., & Power, D. (1986). Decision insight systems for microcomputers: A critical evaluation. *Computers & Operations Research*, 13(2-3), 287-300.
- Heshmati, M., Gheitury, M., & Shadfar, S. (2022). Factors affecting possibility of ecotourism development and sustaining natural resources using SWOT approach in west Iran. *International Journal of Geoheritage and Parks*, 10(2), 173-183.)
- Farhāt, H. N. (2019). *Andīshahā-yi falsafī u kalāmi-yi Khwājah Naṣīr al-Dīn Ṭūsī*. Brill
- Burbano, D. V., Valdivieso, J. C., Izurieta, J. C., Meredith, T. C., & Ferri, D. Q. (2022). “Rethink and reset” tourism in the Galapagos Islands: Stakeholders' views on the sustainability of tourism development. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*, 3(2), 100057.)
- Seyitoğlu, F., & Costa, C. (2022). A scenario planning framework for (post-) pandemic tourism in European destinations. *European Planning Studies*, 30(12), 2554-2574.)